

STARA

GROFIJA V

CELJU

STR. 3

Življenje je nej

leko

STR. 6

Porabje

ČASOPIS SLOVENCEV NA MADŽARSKEM

Monošter, 7. marca 2013 ☼ Leto XXIII, št. 10

Občni zbor Slovenske zveze

Po zakoni o društvaj i svojom statuti mora Slovenska zveza vsakšo leto pripraviti občni zbor (közgyűlés), steri prejk-pogledna, kak je Zveza delala pa gazdüvala prejšnjo leto pa kakšne plane ma za tekoče leto. O tom mora sprejeti občni zbor sklepe (határozat).

Letošnji občni zbor je bijo vküppozvani v soboto, 23. februara v Slovenskom daumi v Varaši. Zveza ma 101 registri-rani členov, zatok bi na občni zbor moglo priti najmenje 52 členov (50 procentov + 1 člen), ka bi te bijo sklepčen. Dapa zavolo dosti vzrokov (vnoči je velki snejg spadno, ništrni so nej meli buse) nas je bilau na začetki, v pau dvej vöri samo 47 členov. Zato je sekretarka Zveze Gyöngyi Bajzek, stera je vodila občni zbor, zrende-lüvala 30-minutno pauzo pa na 14.00 vöro pa vküppozvala občni zbor, ka po zakoni se te več ne šté, kelko členov je nav-zočij, zbor je sklepčen (határozatképes).

Potejm, ka so se opravile ad-ministrativne stvari, je pred-sednik Slovenske zveze Jože Hirnök tapravo svoje misli o lanskem deli pa gazdüvanji organizacije (poročilo/beszámoló o tom so členi dobili po pošti tö). Na lansko delo je pok-lučila pečat gospodarska kri-za, stera je gornajšla Slovenijo tö, zatok je Zveza lani dobila 10 procentov menje penez, kak ji je najprva bilau odobreno. Zavolo toga se je moralo šparati tak pri kulturni skupinaj kak

En tau članov občnoga zbora

pri drugi programaj. Predsednik je pri vsakši skupini ejkstra tapravo, kelkokrat je gorstau-pila, vözraščene skupine so vsevküper mele 100 nastopov, mlašeče skupine pa 40 nastopov. Kak je pravo, kriza se vidi pri društvaj pa organizacijaj v Sloveniji tö, od tam smo dobili v leti 2012 dosta menje pozvanj kak prva leta. Dapa eno pozvanje je nej bilau nazaj povedano, Zveza se je trüdila, ka je spunila vse prošnje. Lansko leto je Zveza ešče leko davala finančno podporo, peneze društvom, klubom, šaulam, vrtcom, gasilcom pa športnim klubom. Štirim velikim društvom (Slovensko društvo Budimpešta, Slovensko društvo Avgust Pavel Sombotel, Porabsko kulturno in turistično

društvo Andovci, Društvo porabskih slovenskih upokojencev) je predsedstvo osaudilo 660 gezero forintov, nauvomi društvu i Mosonmagyaróvári pa 400 gezero forintov. Zveza je vsevküper dala za pomauč drugim organizacijam 3 milijone 835 gezero forintov, s tejm i pejnezi so mogla društva do konca leta tazračunati.

Podpisana sem občnoma zbori tapovedala, ka naše novine zdaj že tretjo leto majo ovak finansiranje kak prejšnja leta. Vogrska zdaj nam da pejneze iz svojoga proračuna/költségvetés prejk Državne slovenske samouprave. Tau je dobro, samo tau nej, ka zdaj že štrto leto smo dobili gnako vsoto/összeg, tak ka se ranč inflacija ne upošteva.

V drugoj točki dnevnoga reda je občni zbor prejkpogledno poročilo o deli nadzorne komisije. Član društva iz Budimpešte Jože Karba, steri je pred občnim zborom prejkpogledno material (zapisnike/jegyzökönyv predsedstva, zapisnike nadzorne komisije, letno bilanco/mérleg itd.), je emo več pitanj. Najbole ga je tau brigalo, ka je ugotovila nadzorna komisija pri svojij kontrolaj, če je pri gazdüvanji Zveze vse v redi najšla ali če je najšla kakšne hibe. Tau ga je tö zanimalo, če ma Zveza vse pravilnike/szabályzat tak pripravleno, kak je tau z zakonom naprej napisano. Pito je ešče za gazdüvanje dvej gospodarske družbe (Porabje d.o.o pa Razvojna agencija

Slovenska krajina), stera je ustanovila Slovenska zveza. Odgovore na en tau pitanj ma je dala predsednica nadzorne komisije Elizabeta Šooš, stera je tapravla, ka so pri kontrolaj vse vredi najšli, Zveza ma napravlene vse pravilnike, steri so potrebni. Vodja Razvojne agencije Andreja Kovač je povedala, ka RA pozitivno gazdüje, oni majo evropske projekte, pri steraj so finance pod krepko kontrolo VÁTI-ja. Jože Karba je ešče opozoro vodstvo Zveze, ka se po zakoni (iz steroga je gorprešto paragrafuše) mora letna bilanca gordati na spletno stran/hon-lap Zveze tö, ka če nej, se leko zgodi, ka organizacija ne dobi drugo leto finančno pomauč. Tau, kak hibo, je nase vzela računovodkinja Brigita Korpič, stera je povedala, ka de se Zvezina spletna stran na nauvo aktivirala, za tau se je že podpisala pogodba, pa de ona poskrbela, ka de se bilanca leko preštejla na njej. Za opozorilo se je zavalila Jožini Karba, steri je sprejmo odgovore.

Občni zbor je v štrtoj točki dnevnoga reda sprejmo načrt programov pa načrt gazdüvanja za leto 2013. Pod razno sem podpisana predlagala, naj se na občnom zbori guči slovenski (ali najmenje v obadvaujom geziki) pa naj se vsi dokumenti (poročila, zapisniki) pripravijo v obadvaujom geziki. Občni zbor je predlog sprejmo.

Marijana Sukič

Murska Sobota: 20-letnica Založbe Franc - Franc

USPEŠNO SOUSTVARJANJE PODOBE SLOVENSKE KNJIŽEVNOSTI

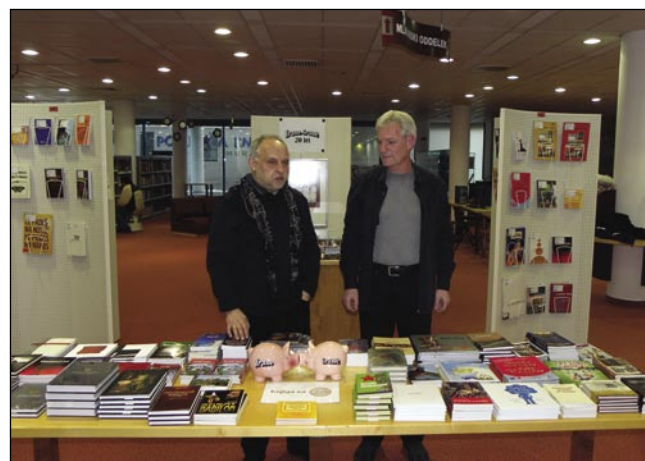
Z dvanajstimi deli, od tega enajstimi leposlovnimi ali z leposlovjem povezanimi in enim strokovnim, ki so izšla v lanskem letu, je Založba Franc - Franc v murskosoboški Pokrajinski in študijski knjižnici z izjemno dobro obiskanim literarnim večerom in priložnostno razstavo proslavila po-

diva in 43 enot neknjižnega gradiva. Z ustanovitvijo založbe sta zapolnila praznino, ki je tedaj že začela nastajati z zatonom ugledne in mednarodno uveljavljene Pomurske založbe v Murski Soboti. Škoda, ki je nedvomno nastala po prenehanju založbe z usposobljenimi poklicnimi uredniki, denimo Jožetom Ternarjem, Jože-

dokazi, opozoril Feri Lainšček. Velike, tudi v Evropi priznane slovenske založbe, v Ljubljani, Mariboru, Kopru, pa tudi v Murski Soboti, so postale dokaj lahek plen privatizacije, s čemer so bile bolj ali manj uničene. V Sloveniji je nastalo sicer večje število majših in majhjih založb, ki težko nadomeščajo nekdanje uveljavljene založbe z odličnimi uredniki, pogosto najboljšimi slovenskimi pesniki, pisatelji in prevajalci.

V tem okolju se je morala najti in uveljaviti Založba Franc - Franc. Da ji je to uspelo, kaže tudi *Bibliografija založbe 1992 - 2012*, ki jo je ob jubileju pripravila Vesna Radovanovič, ki je na literarnem večeru interpretirala tekste nekaterih avtorjev.

Franci Just je predstavil program založbe, s poudarki na nekaterih knjižnih zbirkah, kot so, denimo, *Križpotja*, *Med Rabo in Muro*, *Misel o slovenski besedi*, *Monografije*, *Mostovi na meji*, *Novi mostovi*, *Novi obrazi*, *Podobe Panonije*, *Redkosti*,

Založnik Feri Lainšček in Franci Just na razstavi v Pokrajinski in študijski knjižnici

memben jubilej, 20-letnico ustanovitve in uspešnega dela. V jubilejnem letu 2012 so izšla dela: Albert Halász - *Vsestvarnost*; Dragica Haramija - *Nagrajene pisave*, opusi po letu 1991 nagrajenih slovenskih mladinskih pripovednikov; Franci Just: *Panonski književni portreti 2*, Ferdo Godina, Narečni literarni opus 1930 - 1936; Štefan Kardoš - *Zajčja sled-Zaveča slejd* (Porabski knjižni dar 2013); Simona Kopinšek - *Ljubezenske*; Feri Lainšček - *Ko bova velika*; Jože Livijem - *Vragovedke-ciganske pravljice*; Janez Mataj - *Vend 2*; Branko Pintarič - *Temni smeh-Kmični smej*, Ernest Ružič - *Predor pod Hortobágyem* in Milan Vincetič - *Stajanke* ter Robert Balažič - *Računalniško podprta proizvodnja*, učbenik.

Založba, ki sta jo leta 1992 ustanovila pisatelj in vsestranski besedni ustvarjalec Feri Lainšček in literarni zgodovinar Franci Just, je v dvajsetih letih izdala 155 enot knjižnega gra-

tom Hradilom, opremljevalcem akademskim slikarjem Ferijem Mesaričem, bi bila še večja, če se Feri Lainšček in Franci Just ne bi odločila za založbo, ki je uspešno

Pesnik Milan Vincetič - zbirka *Stajanke*, tudi sodelavec Založbe Franc Franc, Ernest Ružič, avtor več pesniških zbirk in proznih del, ki so izšla pri Založbi Franc Franc, in pesnik Branko Pintarič, avtor zbirke *Temni smeh - Kmični smej*, na literarnem večeru

previharila prvih dvajset let. Časi slovenskemu založništvu, če govorimo o izvorni literaturi in publicistiki, niso naklonjeni, v nekaterih primerih celo sovražni, na kar je ob jubileju posebej kritično, a hkrati podprto z

Sopotja, *Vse o:*. V programu založbe je tudi knjižna zbirka *Med Rabo in Muro*, v kateri od leta 1998 izhajajo literarna dela za Porabski knjižni dar, ki se je začel z romanom *Érd* - tudi o ljudeh kockastih glav. V zbirki

Ostanemo brezi ministra/ministrice?

V Sloveniji so dojmili vlado (kormány) Janeza Janše, nauvo vlado de gorpstavila Alenka Bratušek, stera vodi stran-ko Pozitivna Slovenija. Za tau ma 15 dni. Tak se čuje, ka Slo-venci, steri živimo zvün granice Slovenije (na Vogrskom, na Talanjskom, v Avstriji pa na Hrvaškem) pa po svejti, nemo več meli svojo ministrico/svojga ministra. Pa leko ka ranč urada (hivatal) nej? Liki mo meli samo kakšen oddelek (osztály) na kakšnom drugom ministrstvi, kak se zdaj čuje, na kulturnom. Nika takšnoga smo že gnauk doživeli na Vogrskom, gda so ukinili samostojni urad, steri se je spravlo z narodnosti (manjšinami) na Vogrskom. Pa te smo dobili glavni oddelek (pa ranč nej tak glavni bijo) na ministrstvi za pravosodje in samouprave, za en čas so te naš oddelek prejkspakivali k ministrstvi, stero se zdaj zove ministrstvo za človeške vire. Pa buma je držalo en lejpi čas, dočas smo gorprišli, gde smo, pri kom smo, sto je odgovoren za nas, za rešavanje naši problemov. Pa kak smo tistoga ipa ponosni bili na Slovenijo, stera nej ka bi znižala nivo, liki ga je ešče zdignila na rang ministra brez listnice. Tau je dosta pomenilo pri sejaj mešane komisije ali pri razni drugi pogajanj, pogovarjanj z Vogrsko. Po tejm se je tō vidlo, kakšno skrb ma, kak skrbi Slovenija za »svoje«, steri so zvün meje. Mi razmejmo, ka je gospodarska kriza, ka vsepovsedik šparati trbej. Dapa zakoj šparajo ranč pri nas, steri smo tak ali tak v težkom položaji?

Marijana Sukič

so izšla tudi dela dveh porabskih avtorjev, romana Franceka Mukiča *Garaboncijas-Črnošolec in Vtrgnjene korenjé-Strgane korenine* in Karla Holeca *Andovske zgodbe-Andovske prpovejsti*. S Porabjem je povezanih več knjižnih izdaj Založbe Franc - Franc, med katerimi naj omenimo zbirko *Vse o:* z dvema izdajama *Slovensko Porabje* (2001 in 2009, tudi v angleškem in madžarskem jeziku) Francija Justa, sicer pa založba pripravlja v Monostru tudi literarna srečanja. Založba zadnja tri leta uveljavlja knjižni projekt *Mostovi na meji*. Knjige Judit Zágorec Csuka - *V sebi zate*; Lajosa Benceja - *Vzklit iz kamna* in Alberta Halásza - *Vsestvarnost*, so minuli četrtak predstavili v lendavskem centru Bánffy. Franci Just je ob predstavitvi programa poudaril, da se založba z različnimi zbirkami za odrasle in mlade bralce uveljavlja v celotnem slovenskem prostoru, kar pomeni, da soustvarja podobo slovenske književnosti in hkrati skrbi, da se glasovi Panonije slišijo tudi

po Sloveniji. Avtorji literarnih in strokovnih del so namreč iz cele Slovenije, ne samo iz regionalnega okolja.

V Murski Soboti sta se uveljavili tudi dve pomembni literarni in strokovni srečanja Podjetja za promocijo kulture Franc - Franc: *Oko besede*, na katerem se nekaj manj kot dve desetletji zbirajo slovenski mladinski pisatelji in z literaturo za mlade povezani literarni zgodovinarji in drugi strokovnjaki, ter festival narečne književnosti *Dialekta*. Za srečanja je značilen dober, celo odličen obisk, kar potrjuje vlogo in pomen *Očesa besede in Dialekte* kot prvega tovrstnega druženja narečnih ustvarjalcev iz Slovenije in zamejskega prostora Avstrije, Italije in Madžarske.

Dvajsetletna dejavnost Založbe Franc - Franc je mnogo širša in pestrejša, kot jo je mogoče zajeti v novinarski prispevek, zato zgolj želja, naj še naprej s podobno vnemo skrbi za ohranjanje lepe besede in pesmi med Rabo in Muro in v slovenskem prostoru nasploh.

Ernest Ružič

Foto: E. Ružič in D. Cizar

STARA GROFIJA V CELJU S SVOJIM NEPRECENLJIVIM BOGASTVOM

Zgradbo, imenovano *Stara grofija* v Celju, kjer so hkrati celjske muzejske zbirke, so postavili med leti 1580 in 1603, ob jugovzhodnem delu mestnega obzidja, kjer so tedaj stale

Del stare grofije v Celju

upravne in gospodarske stavbe celjskega Mestnega gradu. Grof Jobst Josef Thurn Valsassina, ki je zemljišče kupil od nadvojvode Karla II., je dal stare stavbe podreti in na tem mestu sezidati palačo - današnjo *Staro grofijo*, po vsej verjetnosti italijanskemu arhitektu iz tedanje graške renesančne šole.

Jedro *Stare grofije* tvorita južni in pravokotno nanj postavljeni vzhodni trakt z dvema nadstropjema, kletjo ter podstrešno etažo. Severno fasado razčlenjujejo arkadni hodniki, ki so jih prizidali med leti 1620 in 1640. Na čelu stopnišča, ki so ga dodali med leti 1650-1680, pa je vzdian relief - *grb grofov Thurn-Valsassina*, lastnikov stavbe do 19. stoletja. Stavbo krasi prav tako opečnat strešni zidec in v omet začrtano okrasje, okrog ovalnih podstrešnih lin nad arkadnimi loki. Južna fasada ima v kletnih prostorih strelne line, v prvem nadstropju pa balkon z novo železno ograjo.

Za grofijo ob Savinji so nekoč brsteli zeleni vrtovi, na nasprotni, severni strani stavbe pa je bilo dvorišče, ki ga je oklepala visoka zidana ograja, s polkrožno sklenjenim portalom. Ko so leta 1890 zid odstranili, je iz

dvorišča nastal trg. Notranjščino grofije so večkrat prezidali, zlasti v času baroka. V 19. stoletju pa so prostore preuredili v šolske namene. Leta 1914 je tukaj dobilo svoj dom sodišče, ki je v

stavbi delovalo do konca druge svetovne vojne.

Grofija, ki je danes hkrati celjski *Pokrajinski muzej*, hrani bogato zbirko predmetov od prazgodovine do 1. svetovne vojne. Vsa zgodba se prične v arheološki zbirki, ki pred obiskovalca razgrinja pisano paletu eksponatov od starejše kamene dobe do poznorimskega obdobja. Življenje v prazgodovini je prikazano z najdbami iz naselbin in grobišč. Poudarek je na dveh arheoloških najdiščih, Potočki zijalki in Rifniku. S številnimi eksponati iz vsakdanjega življenja pa je predstavljen eden izmed vrhuncem v zgodovini Celja, in sicer doba *rimске Celeie*. Ob tem se kiti tudi bogat rimski lapidarij.

Zgodba se nadaljuje skozi kulturno in umetnostnozgodovinsko zbirko v poznorenesančni palači, imenovani *Stara grofija*. V intimnem vzdušju urejena zbirka pohištva, slik, grafik, kipov, posodja, orožja in drugih »mičnih drobnarij« predstavljata različna stilna obdobja v časovnem loku od 13. stoletja do konca 19. stoletja. V pritličju dvorca pa sta predstavljeni še etnološka ter numizmatična zbirka in dve posebni zbirki: zbirka pisateljice in svetovne popotnice Alme

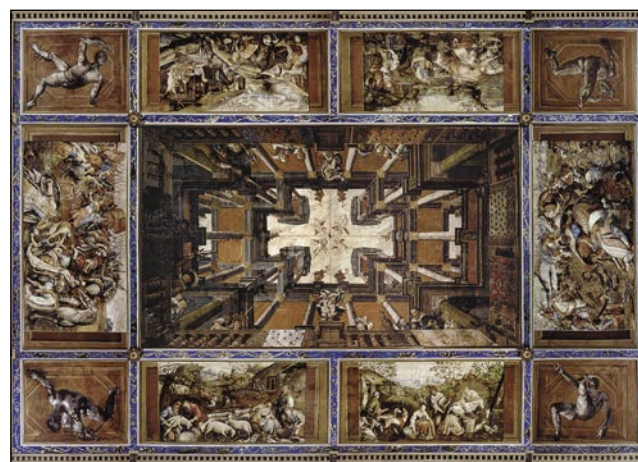
Karlin ter zbirka Schützove keramike.

Tako imenovani *Celjski strop*, ki se nahaja v *osrednji dvorani* Stare grofije, je svojevrsten biser v slovenski umetnosti, saj je osamljen primer profanega slikarstva na prehodu iz renesanse v zgodnji barok. Omenjeni strop so sicer renovatorji odkrili šele leta 1926, ko so nameravali grofijo prenoviti. V veliki dvorani so nad vidnim, s platnom prevlečenim stropom našli drug, popolnoma zakrit poslikan strop, za katerega se je pozneje uveljavilo ime *Celjski strop*. Bil je ves natrgan in počrnel, vendar ga je na konservatorjevo željo akademski slikar Matej Sternen v naslednjih letih temeljito očistil in restavriral.

Omenjeni strop, v velikosti 14,45x9,87m, je poslikan s tempera barvami na platno. Razdeljen je na 11 stropnih polj, ki jih ločujejo dekorativno poslikani leseni tramovi in opaži. V največjem sredinskem polju je perspektivno naslikana stebriščna, v nebo odpirajoča se arhitektura s štirimi stolpi, ki že napoveduje baročni iluzionizem. Med temi stolpi se odpira pogled v nebo v obliki križa. Osrednje vzdolžno - pravokotno polje, ki zavzema na stropu največ površine, je sestavljeno iz štirih »platen«. Namenjeno je razkošni stebriščni arhitekturi, obrobjeni z balustradnimi ograjami, preko katerih so razgrnjene orientalske preproge, za njimi pa so v dvojicah ali v manjših skupinah plemkinje in plemiči, ki spremljajo dogajanje v dvorani. Ob daljših stranicah sta razgibani figuri Jupitra in Neptuna. Iz vogalov se v nebo vzpenjajo trinadstropni stebriščni stolpi. Nebo v baročnem iluzionizmu zapolnjujejo prav tako štirje razigrani angelčki s pisanimi trakovi.

Ob daljših stranicah stropa so alegorično upodobljeni štirje letni časi s prizori in opravili iz vsakdanjega življenja, na krajših

stranicah pa je naslikan dramatični spopad v bitki Latincev in Trojancev. Vogale zapolnjujejo štirje giganti, napadalci neba. Slogovno bi to delo lahko ovrednotili kot *manieristično*. Manierizem (iz it. maniera »način«) je oznaka za evropsko umetnost med renesanso in barokom v 16. stoletju. Pogosto ga srečamo v toskanskem slikarstvu, na katerega je stilno vplival predvsem Michelangelo. Njegove značilnosti pa vodijo k elegantnim, pretirano dolgim, zapleteno raz-

Celjski strop

gibanim figuram, z majhnimi glavami, razkošnimi oblačili in s hladnimi barvami. Gre prav tako za v globino vodeče prostorske perspektive in nenavadne, zanimive, lahko tudi vizionarno zamaknjene teme.

Dogo časa so bila mnenja o nastanku celjskega stropa med umetnostnimi zgodovinarji zelo deljena. Teza dr. Franceta Steleta je bila, da je bil avtor omenjenega dela povabljen, skozi Celje potujoči »Gornje Italijan«, ki je strop poslikal na začetku 17. stoletja. Severnoitalijanski izvor rodbine Thurn-Valsassina, ki so bili naročniki poslikave ter pomenje severnoitalijanskega slikarstva Antonia Tempeste, namreč kažejo, da je avtor poznal italijansko slikarstvo.

Drugačno pa je spet mnenje dr. Ivana Stoparja, ki je avtorstvo pripisal nizozemskemu slikarju Almanachu in ga med drugim argumentiral takole: »...Primer-

java naslikane arhitekture na Celjskem stropu z Almanachovimi poslikavami na Bokalcah je bila sicer manj prepričljiva, vendar tudi tu ni bilo mogoče prezreti očitnih sorodnosti... Gre prav tako za skromno, s pentljo poudarjeno ploščico, z letnico 1683, obešeno pod naslikano preklado, s katero je slikar natančno datiral svoje freske na Bokalcah. Prav takšna ploščica, tokrat z letnico 1688, je nekoč krasila slikarijo na oboku grajske

kapele v dvorcu Luknja pri Novem mestu. Takšne skrbno oblikovane ploščice lahko brez tveganja štejemo kar za slikarjev podpis.«

Umetnostni zgodovinar Stopar prav tako pravi, da smo v Almanachu prepoznali slikarja pomembnega tudi za širši slovenski prostor. In sicer predhodnika tistega monumentalnega iluzionističnega slikarstva, ki se je kasneje razcvetelo v Ljubljani in drugod po Kranjskem, zlasti z deli Giulia Quaglia in Franca Jelovška; na Štajerskem pa največ prek posredništva grofov Attemssov z vrsto slikarjev iz graškega umetnostnega kroga.

Celjski strop ima v svojem iluzionizmu značaj brezčasne krasilne vrednosti. To je občutek neskončnega prostora, s katerim živimo v sozvočju, ko ga opazujemo - on pa s tem podari naši duši neskončno trajanje časa ter brezmejne lepote.

Mojca Polona Vaupotič

OD SLOVENIJE...

Izglasovana nezaupnica vladi Janeza Janše

Poslanci so s 55 glasovi za in 33 proti izglasovali konstruktivno nezaupnico vladi Janeza Janše in za mandatarko izvolili vodjo Pozitivne Slovenije (PS) Alenko Bratušek. Podporo so ji pred tajnim glasovanjem poleg stranke PS napovedali še Socialni demokrati (SD), Državljanska lista (DL), Demokratična stranka upokojencev (DeSUS) in večina v Slovenski ljudski stranki (SLS), odrekli pa v Slovenski demokratični stranki (SDS) in Novi Sloveniji (NSi).

Bratuškova je prisegla kot prva mandatarka za sestavo nove vlade v zgodovini Slovenije.

V nagovoru po prisegi se je zahvalila za zaupanje, kar razume kot potrditve, da »lahko Slovenijo skupaj popeljemo na mesto, kamor si želi«. Na seji državnega zbora (DZ) je Bratuškova še dejala, da bo pomembna naloga nove vlade vzpostaviti razmere, v katerih bodo državljani in državljanke ponovno začeli pridobivati zaupanje v demokratično ureditev in se z upanjem ter pričakovanjem udeležili prihodnjih volitev. Med cilji vlade je izpostavila normalizacijo razmer in prekinitev z vzdušjem strahu v državi. Zagotovila je, da »v Sloveniji ne bo grškega scenarija«. Razpad vlade Janeza Janše je sprožila objava poročila Komisije za preprečevanje korupcije, ki ugotavlja kršitve protikorupcijske zakonodaje pri premieru Janši. Ta je v nagovoru vnovič zavrnil vse očitke protikorupcijske komisije.

Novi predsednici vlade je po izvolitvi čestital predsednik republike Borut Pahor. Kot je zapisal v čestitki, je naloga, ki jo Bratuškova prevzema, posebej zahtevna. Pahor je dodal, da živimo v časih, ko popularnost in pravilnost odločitev le redko stopata z roko v roki. »Zato je toliko bolj pomembno, da bo vaša vlada, po potrditvi DZ, odlikovala programska premočrtnost, dovolj koalicijske gibkosti in sposobnosti modrih kompromisov s socialnimi partnerji in opozicijo,« je zapisal. Bratuškova mora listo ministrov predložiti v 15 dneh. V nasprotnem primeru ji lahko DZ določi rok, v katerem mora tak predlog predložiti. Če tudi po izteku tega roka premier ne predloži predloga za imenovanje članov vlade, pa DZ ugotovi, da je premieru prenehala funkcija.

Eške gnauk o fašenki

Drüštvo porabski slovenski penzionistov je letošnje prvo srečanje melo 10. februara na fašensko nedelo. Tau je že dougoletna tradicija! Pa smo letos döjn tak zopodli, kak tisti paver, steroga krava je v zadnjom minuti samo s pomočtjauv koršmita leko skotila. Mi slovenski penzionisti se za našo letošnje fašensko srečanja trno lepau leko zavalimo Marijani Kovač z vodstva, za vse njene trüde, velko batrivnost pa vztrajnost (kitartás), stera je hvala Baugi na konci döjn na prave dvere sklonckala. Za najvekšo pomauč se pa posaba zahvalimo Franceki Mukiči, glavnomi uredniki Radia Monošter. Pa v imeni nas, steri smo se leko vküp srečali, baug plati vsejn lidam, steri so kajkoli djali pri tom fašenskom programi.

Klara Fodor članica drüštva

Z velikim aplauzom smo sprevaljali tiste, steri so se notzravnali

Sam vrag bi je nej goraspozno

Vidite, tau je pravo veselje

Pismo iz Sobote

Kartanje

Kartanje je leko gé trno dobro za zabavo. Nej za pejneze, tou nej, tou je nej zabava. Na tisto kartanje si brodim, ka si pajdaške dola sedejo v krčmej. Si dola sedejo pa karte naprej vzemejo. Edni malo boukše poumnijo kartati, drugi malo menje, najbolje pa tisti, ka gledajo. Na, doma si držina tö vej s kartami kratki čas delati. Pa pri tejm vsefele šale leko vöpridejo, na, steri se vej svaditi tö, depa, samo tak malo, nej najbolje za istino. Ja, kak povejdano, kartanje je leko trno dobra zabava.

Geste pa edno vcejlak ovakšo kartanje, ka je nej takšo kak v držini pa s pajdašami. Ja, kak smo prajli, tisto za pejneze. Depa, zvün toga je eške eno drugo, na takšo kartanje si ge brodin. Tou je gé politično mejšanje kart. Takšo kartanje je gé vcejlak, vcejlak ovakše. Vsikši vej, ka se pri normalnom kartanji karte vötalajo. Če šnops kartanje vzmemo, se dvajsti kart vöstala med dva, tri ali pa štiri lidi. Ja, takšo je gé normalno kartanje. Pri tejm, kak povejdano političnom kartanji, takšoga nega. V političnom kartanji vsikši v rokaj svoji dvajsti kart drži. Škem prajti, vsikši vsoj komplet kart ma. Pa nej samo tou! Ništerni majo dva, tri, štiri ali pa več kompletov. Zdaj pa se takši vküper sedejo, ka do se kartali. Eden ma dva herčene asa, tisti, ka je za njim na redej, štiri rdeče ase naprej prinese pa tak tadale pa tak naprej. Najprva se grdo gledajo, po tejm se trno groubo korijo, ka do se leko malo kesnej že bili. Tou njivo delo pa mi lidge moramo gledati. Tak leko vidimo, s sterimi kartami naprej pridejo. Depa, od tej kart se dosta ne vidi. Zvekšoga karte tak k sebi držijo, boug ne daj, aj je sto vidi. V tejm svojom deli vsikši kartaš za sebe vej prajti, kak je un pa samo un najbolje pošteni, vsi drugi pa norijo. Mi, ka samo z enim kompletom kart kartamo, se v tou njivo kartanje ne razmejmo najbolje. Na, uni nam gučijo, kak se na tou samo uni razmejo, mi pa njim tou moramo vörvati.

Samo, zdaj se pomalek vse vöobrača. Lidgé več neškejo gledati njivo špilanje s kartami. Škem prajti, neškejo več gledati, kak norijo s preveč kartami. Gda si od toga brodim, si vsigdar zbrodim na westerne, na filme o kaubojaj. Tam je nikšne šale nej bilou! Če so koga zgrabili pri takšnom deli, je že počilo, pa tisti je več nej gor stano. Dobro, tak je inda bilou. Kak pa aj bou gnes?

Gnes je tak, ka so lidgé gora stanoli pa so prajli, ka njim dojde. Zavole njim je takšoga kartanja. Depa, tej naši majstri s prevnougimi kartami v rokaj, žepkaj, lačnicaj, pod klobükom pa eške na drugi mestaj, kart ta ne dajo. Zaprav, ništerni kartaši so trno čemerasti gratali. Vö so najšli vcejlak nika nouvoga. Tisti najbolje prejgen, aj njemi je menje Janez, z velikimi lampami guči, kak so drugi kartaške lidam svoje karte tadali. Pa zdaj, po njegovom, lidgé s tistimi kartami njega norijo. Rejsan je srmaček grato, ka ga zdaj telko lidi nauri, nej pa več samo tisti stari kartaške, s sterimi je telko lejt vküper na kartaj nauro. Zdaj lidgé oprvin vse več svoji kart v rokaj majo. Kak se to kartanje skonča, mo eške vidli. Samo aj stoj pistole ne potejgne, kak tou leko na filmaj vidimo.

Kak pa moja tašča Regina, trno čedna ženska? Una na vse tou gleda z velikim smejom. Kak bi pa ovak, vej pa ne razmej najbolje, ka se godi.

»Tou je rejsan smeja vrejčno! Tak kak v cirkusi. Té naš prejgen sumarije guči, drugi pa ga za nouroga majo. Kak bi eden klounv prišo pred dosta, dosta publike. Vej pa v ednom cirkusi telko lüdi vküper ne pride. Pa za tou delo ranč nej trbej šatora meti. Nej, tou je gé živi cirkus po cejlöj Sloveniji. Ja, rejsan smeja vrejčno.«

Če moja tašča Regina, trno čedna ženska, tou tak vidi, aj bou. Depa, té kartaški cirkus nas nebeško velke pejneze košta.

Miki

Nove knjige

ČEZ MURO SO V PREKMURJE TIHOTAPILI MOHORJEVE KNJIGE

Dvojni - 18-19 - Zbornik soboškega muzeja (urednik mag. Franc Kuzmič) prinaša niz, tudi za širši krog zanimivih tekstov.

V I. razdelku zbornika so tri razprave, in sicer Bernadetta Horváth obravnava Sodni proces med dolnjelendavskim in beltinskim gospodvom v letih 1754 - 1758; o prekmurskih terezijanskih urbarjih piše Gordana Šovegeš Lipovšek, avtor razprave o grobu grofice Helene Esterházy pa je Franz Josef Schober. Razprave imajo povzetke v angleškem jeziku.

»Čeprav prekmurski urbarji predstavljajo izreden vir za zgodovino Prekmurja, pa do danes še niso bili podrobno interpretirani in obdelani. Na Madžarskem sicer obstaja kar nekaj monografij in tudi člankov, ki obravnavajo terezijanske urbarje, tudi prekmurske,« ugotavlja Gordana Šovegeš Lipovšek in omenja monografijo Zite Horváth z naslovom Pričevanje kmetov na Zalskem, v kateri so objavljeni odgovori na znamenitih devet točk za prekmurska naselja Zalske županije. V Sloveniji, tako Gordana Šovegeš Lipovšek, se je s temi urbarji največ ukvarjal Vanek Šiftar, ki je imel v 80. letih prejšnjega stoletja v načrtu prekmurske urbarje izdati v knjigi. Bogato gradivo za monografijo je ohranjeno v njegovem osebnem fondu ter v Zbirki gradiva iz Prekmurja v Pokrajinskem arhivu Maribor. Že nekaj časa se z zamislilo o izdaji monografije o prekmurskih terezijanskih urbarjih ukvarjajo v Ustanovi dr. Šiftarjeva fundacija, kar so zapisali tudi v letošnji program, in sicer skupaj z ZRV SAZU. V urbarjih so zbrani številni podatki o naseljih in ljudeh, denimo pravicah in obveznostih podložnikov, kar vse daje vpogled v, rečeno najbolj poenostavljeno, tedanji čas (18. stoletje, čas Marije Terezije) in življenje. Franc Kuzmič je za uvod v II. razdelek napisal Biografski

portret Ivana Jeriča, župnika, ki se je ukvarjal z različnimi področji, zato je o njem dr. Jožef Smej zapisal: »Kulturniki in sploh zgodovinarji, če bodo hoteli pisati o Prekmurju, ne bodo mogli mimo Jeričevih spominov.« In še: »Ostal je trden branik slovenstva med vojno, po njej pa zagovornik pravice in svoboščin. Cerkev tudi za ceno največjih žalitev.« Fran Čuš piše o vlogi Štajercev in Ivana Jeriča pri pridruženju Prekmurja matični domovini. Spomine na Ivana Jeriča objavlja dr. Jožef Smej, znanstvo z Ivanom Jeričem opisuje Jožef Magdič, medtem ko Andreja Časar objavlja članek *Zapisi Ivana Jeriča o umoru Danijela Halasa*.

V III. delu se Oskar Habjanič ukvarja z metafiziko Ravnega, Mateja Huber je avtorica prispevka Rekonstrukcija delovne obleke v Moščancih in okolici v 20. in 30. letih 20. stoletja, Jelka Pšajd se je lotila tihotapstva. Metafiziko Ravnega Oskar Habjanič začena s premislom o razumevanju kulturne krajine, ki je kulturna podoba in »je živ organizem simbolnih form, je objekt malikovanja in muza slikarstva, pesništva, pripovedništva, je simbol moči in oblasti, prek katere so kralji, cesarji, sultani in age demonstrirali svojo povezavo z onostranstvom.« Iz razprave spoznamo, kako je o Muri pisal, denimo, Franc Šebjanič, kaj je pomenila krajina pisatelju Mišku Kranjcu, slikarju Ludviku Vrečiču, umetniškemu fotografu Jožetu Kološi - Kološu. »Zaokroženo ozemlje med porečjem dveh rek - na

severu in severovzhodu Rabe ter na jugu in jugovzhodu porečje Mure - je panonskemu človeku dajalo skupno naravnost...«

»... da kaka babnica ne vtihotapi 3 ali 4 jajca v Radgono« - Tihotapstvo, preganjana dejavnost v Pomurju v prvi

18-19 - ZBORNİK SOBOŠKEGA MUZEJA

polovici 20. stoletja, avtorice Jelke Pšajd je ena zanimivejših pripovedi v zborniku. Avtorica ugotavlja, da je bilo življenje po priključitvi Prekmurja matični Sloveniji težko, »zato je bilo prodajalo na črno, soli in tobaka pa niti tihotapci niso imeli. Nikamor se ni smelo iti, ker je vse kontrolirala vojska... Tudi v Murski Soboti so delovali tihotapci, ki so tobak, cigaretni papir, vžigalice, oglje, petrolej, karbid in časopise kupovali v avstrijski Radgoni in jih nato ponoči tihotapili čez mejni potok Kučnica.« V članku preberemo, zakaj je država preganjala tihotapce in tihotapstvo imela za »prestopništvo in nesrečo za vsak narod.« Nekaj blaga, ki so ga tihotapili, smo že omenili, ampak ne vsega, kajti na spisku so tudi živina, zrnje, naglavne rute in celo Mohorjeve knjige: »V času močne madžarizacije v Prekmurju (od 1867 do 1918) so imele Mohorjeve knjige pomemb-

no vlogo pri dvigovanju slovenske zavesti in so bile zato od madžarske cerkvene in civilne oblasti preganjane oziroma prepovedane.« Med tihotapci so bili tudi kupinarji (ki so po vaseh kupovali jajca in kokoši) in trgovci, nekateri pa so švercanje plačali z življenjem. Del skoraj neverjetne pripovedi tihotapca: »Preko smo hodili v Domanjševcih. Imel pa sem enega psa, Nero po imenu. Takšen pes kak duša. Tisti je šel vedno z nami. Sto metrov pred mejo smo sedli na tla in Nero je šel do meje. Če je bila zaseda, je mrnjavo, pa smo sedeli...ko je začel migati z repom, smo šli lahko preko meje, ker ni bilo straže. On mi je življenje rešil, lahko desetkrat...« V sklep Jelka Pšajd zapiše, da življenje ob meji in z njim povezano švercanje »zahteva posebno in samostojno raziskavo ter objavo.« Vsekakor tudi med Goričkim in Porabjem.

V *Gradivu* so avtorji: Peter Šraj - *Beltinski podzemni grajski rovi*, Dušan Ščap - *Evidentirani dogodki v službenih listinah za apaško kotlino v obdobju 1930-1941* in Marjan Makovec - *Friderik Makovec - zadnji vožar na Goričkem*. Pozabljeno in danes neznano odlikovanje je za *Zapise* opisal Antun Novak, medtem ko v *Poročilih in ocenah* Franc Kuzmič piše o treh novih knjigah o Židih v Prekmurju, o monografiji o *Mali Nedelji in njenih ljudeh*; Marjan Toš o dveh odmevnih razstavah ob dnevu spomina na žrtve holokavsta ter o judovskih vojakih avstro-ogrsko vojske na Soški fronti; v bibliografiji pa je predstavljeno delo prezgodaj umrlega dr. Mihaela Kuzmiča. Direktorica Pomurskega muzeja Metka Fujs je povedala, da se že pripravljajo na jubilejno, 20. številko zbornika, ki bo izšla prihodnje leto, urednik pa bo zopet mag. Franc Kuzmič.

Ernest Ružič

... DO MADŽARSKE

Invalid ali defekten?

Protestirajo zastopniki invalidov, kajti - po njihovem mnenju - se želi vlada z zamenjavo ene same besede v ustavi otresti odgovornosti, da mora zagotoviti podporo invalidom. V sedanji ustavi je zapisano: Madžarska si prizadeva, da bi vsem svojim državljanom zagotovila socialno varnost. V primeru materinstva, bolezni, invalidnosti, ovdovelosti in brezposelnosti ne po lastni krivdi ima vsak državljan pravico do podpore, ki jo določa zakon. V predlagani spremembi, ki je pred parlamentom, bi se pojem invalidnost zamenjala s pojmom defektnost, ki je po njihovem mnenju ožji kot invalidnost. Med defektne spadajo ljudje, kot so avtisti, umsko ali duševno prizadeti, slepi in slabovidni, naglušni itd., medtem ko so invalidi tudi tisti, ki so zaradi kakšne bolezni (sladkorna bolezen, bolezni srca in ožilja) zgubili delovno sposobnost. Z zamenjavo ene same besede bi torej vlada ogrozila socialno varnost nekaj sto tisoč ljudi.

Filozofska fakulteta Univerze ELTE odpuštila predavatelje

Zaradi varčevalnih ukrepov je filozofska fakulteta Univerze Eötvös Loránd v Budimpešti odpuštila 22 predavateljev. Gre za znana imena in mednarodno priznane strokovnjake med literarnimi zgodovinarji in jezikoslovci, ki so večinoma že izpolnili pogoje za upokojeitev. Nadalnjih 10 jih je delalo le s polovično zaposlitvijo, njih je vodstvo fakultete zaposlilo, naj si do konca semestra uredijo brezplačni dopust. Po pravilih univerze lahko delajo docenti do 62 let starosti, za podaljšanje delovne dobe do 65 let morajo vsako leto za dovoljenje prositi rektorja. Profesorji so lahko zaposleni do 70. leta starosti. Sama fakulteta zaposluje okrog 550 predavateljev. Študentje in tudi predavatelji so protestirali z živo verigo, več sto študentov je obklopo stavbo filozofske fakultete.

Življenje je nej leko

Margit Dončec, po možej Kranjec s Slovenske vesi vö iz rama že trno ne odijo, ka je noge bolijo, dapa fejst so radi, če stoj pride k njim. Kak so mi prajli, tašoga reda bar malo leko pripovejajo, ovak tak samo televizijo gledajo ali križanke (keresztjejtvény) vönapunjavajo. Tau je zanje zdaj vejn malo špajсно, zato ka v cejlom življenji so dosta delali, nej samo v fabriki, liki doma tö, gde je bilau tak, ka deset krav so meli stariške. Sto drügi bi leko pomago, če so sami bili, nejsa meli nej brata pa nej sestro.

- *Tetica, prvin je dosta mlajšov bilau pri ednoj družini, kak tau, ka ste vi sami, nejmate nej brata pa nej sestro?*

»Ne vejm, kak tau, mo mati so devet bratov pa sestre meli, pa pri oči je tö devet mlajšov bilau.«

- *Ka mislite, vam je baukše bilau, ka ste sami bili ali baukše bi bilau, če bi vas več bilau?*

»Mena je vejn zato nej falilo, ka sem nej mejla brata pa sestro, ka smo mi kak rod fejst vküpdružali. Tak smo bili s sestrami pa brati od matere, kak če bi edna familija bila. Istino, štirge bratke od oče so v Meriko šli, zato ka ji je devet bilau pa so sarmacke bili. Moj dejdek je na marofi béres bijo pa nej bilau pejnez, zato gda so tej štirge vö s šaule prišli, te z edno turbov v rokej so odišli v Meriko, tü v vesi so samo trgé ostali. Od matere sestre pa bratje so v vesi ostali, samo dva sta odišla na Balozsameggyes, tau je paulak pri Rumi.«

- *Ka sta tam delala, ali kak sta taprišla?*

»Eden je školnik bijo pa tam daubo delo, sledkar se je oženo pa te tak je tam austo. Te je tö devet mlajšov emo, šteri so vsi vönavčeni, trdjé so za mérnöka (inženirja) šli, eden za popa, dva za školnika, eden za farmacevta, edna pa za leranco. Sestra je tü bila školnikojca, dapa gda je v penzijo odišla, te je ona tö v Balozsameggyes odišla, zato ka sama bila, nej se je oženila. Tak ka nas je dosta bilau, mena so nej falili bratje pa sestre, namesto njij sem mejla bratrance pa sestrične.«

- *Kelko bratrancev pa sestrične mate?*

»Vejš ka, dja ti tau tak brž ranč ne vejm vküpprešteti, zato ka spoj dosta nas je bilau. Dostakrat smo vküpodli, gda je delo bilau pa tašoga reda smo se veselili eden drügoma. Prvin je nej bilau televizije pa radi-ona, tauma smo se radüvali, ka smo vküper bili, najbola te, gda smo goščice, kukrco lüpal-ili, če nej bilau tašo delo, te smo se pa karte špilali. Tau je za nas tašo veseldje bilau, ka tau teba ranč taprajti ne vejm. Te je ešče bila radost eden do drügoga, nej kak zdaj, gda vsikši samo v iži sedi pa televizijo gleda.«

- *Vi ste vsigdar doma bili starišami?*

»Med mlajši nekak vsigdar doma ostane, največkrat najmenkši, dapa pri mena tau nej bilau pitanje, ka sto baude tau. Doma sem pomagala starišom, pa te ešče v židano fabriko sem odla delat. Tistoga reda je ešče doma deset krav bilau pa puno šiškof, tak ka spoj dosta sem delala. Petdvajstij lejt stara se bila, gda sem se oženila, tri mlajše mam, enga pojba pa dve dejkle. Mlajšom smo vse rame naredli, dapa te smo ešče leko pomagali, zato ka za krave, za bike so tistoga reda lejte peneze plačali.«

- *Vi ste se nej steli tadale včiti, da ste vö s šaule prišli?*

»Oča me je nej püsto, on je od tauga ranč čüti nej sto, ka bi se dja tadale včila. Gnauk je školnik domau prišo pa proso očo, aj me dun pisti v gimnazijo, zato ka sem se spoj dobro včila. Dapa nej me je püsto, zato ka te bi nej bijo sto bi grünt delo. Dja bi rada üšla, spoj pa zato, ka iz rodbine dosta se ji je tadale fčilo, dapa vse zaman bilau, doma sem mogla ostati. Istino, tistoga reda si ešče na

grünti dobro leko slüžo, nej kak zdaj.«

- *Če bi se tadale leko včili, te bi v kakšno šaulo šli?*

»Vejš ka, dja sem si na tejm nikdarnej zmišlavo, zato ka sem dobro vedo, ka s tauga tak nika nede. Dapa dja na tejm nika ne zmišlavam, ka bi bilau, če bi se tadale včijo, zato ka sem dja spoj rada delala. V židano fabriki sem večkrat priznanje dobila, pa doma tö, ka koli bilau, vsakšo delo sem tanaprajla, pa tau so od mene erbali moji mlajši tö. Dapa

Tetica Margit trno rada rešuje križanke

zdaj že poznam tau, ka sem dosta delala, zato me tak roke pa noge bolijo, ka ešče k meši ne morem ojdti. Dja kak prvin tak zdaj, vöro držim, pa če me pelajo, te dem k meši, zato ka zdaj že nej pejški pa nej z biciklinom ne morem do cerkvi. Dočas ka sem sama leko üšla, dočas se vsepovsedik ojdla, v Vasvár vsakšo leto, v Mariazell, dapa tau je že vse taminaulo.

- *Kak ste post nutdržali?*

»Prvin tak bilau, ka v petek smo mesau spoj nej djeli, dapa ranč je nej bilau. Ka smo meli mesau okajeno, tisto smo v leti leko djeli, drügo friško mesau smo nej meli, samo kokauši, piškence pa zavce. Zato ka te so ešče nej bili zmrzovalniki, gnauk smo dolaspekli mesau, ka v žir (mast) notradejemo, dapa tisto je nam vse lagvo gratalo. Tak smo te več tašo nej delali. Prvin nej bilau telko mesa, dapa zato itak vsigdar bilau djesti, samo bola tašo

prausto.«

- *Vi ste se od matere navčili küjati?*

»Od matere pa dosta sam se navčila sama od sebe. Največ sem te küjala, gda so se rami zidali, eden za drüгим, že sem kumar čakala, aj gnauk zgotauvimo.«

- *Te ram, gde ste doma, tauga ste že vi zozidali?*

»Mi smo mali ramak meli, cejloga smo dolaporüšili pa smo ga na nauva zozidali, tauma je zdaj osemnajset lejt.«

- *Kama ste dočas šli?*

ka bilau tak, ka šest zidarov je delalo nagnauk. Zato se je pa tak brž gorzozidalo, za tri mesece smo se že pakivali v nauvi ram.«

- *Vaš mauž je tö iz Slovenske vesi?*

»On je tö od tec, zato ka prvin so mladi bola v vesi ostali, rejdko bilau tak, ka bi stoj vö iz vesi üšo.«

- *Ka mislite, tau je zato bilau tak, aj grünt vküpostane?*

»Moji stariške so meni nikdar nej prajli, ka tauga ali tistoga moram vzeti, pa ranč tak, dja sem tö nikaney vcujgunčala, gda so se moji mlajši ženili. Ne vejm, te je tak bilau, ka mladi-na svoj par je bola v vesi iskala pa najšla. Vejn zato, ka te so nej tak vö iz vesi odli, bola so tak nad seuv bili.«

- *Kelko lejt ste že oženjeni?*

»Petdesetpet lejt sva oženjaniva, pet lejt nazaj smo držali petdeseto obletnico, gda je cejla rodbina vküpprišla.«

- *Zdaj, če tak nazaj mislite na svojo življenje, ka bi prajli, kakšno življenje je bilau?*

»Vejš, ka dosta dobroga je bilau, dosta lagvoga je bilau, dapa tak mislim, tau je pri vsakšom tak, zato ka življenje je nej leko.«

Karči Holec

Radio Monošter
Tef. (36 94) 554-126
FM 106,6 MHz
FM 97,7 MHz
Vsakši den: 12.00 - 16.00

STARI AUTO TAM ZA BAUTO

Za bauto že lejta pa lejta stogi eden stari auto. Niške ne vej, sto ga je tam njau. Ranč tak niške ne vej, kak dolgo je že tam gé. Eni pravijo, ka tresti lejt, drugi, ka dosta duže. Pa tou tö niške ne vej, kakši auto je tou. Vsikiš samo vej, ka je tou gé eden stari auto. Té stari auto pa eške kak dobro vej, kak je z njim gé.

Potač

Stari auto tam za bauto že dolgo prazne potače ma. Davnik je luft že vöödišo. Depa, neje vsigdar tak bilou. Njegov talanjski vert Luigi, Lujzek je den na den skrb emo. Je skrb emo, aj so gumiji na potačaj ranč tak puni, kak morajo biti. Nej preveč puni, pa nej menje puni, kak je tou gé zapovejano. Depa, depa, depa ...

Depa, če se lüknja v gumiji napravi, üjda ostane. Tak se je naš Luigi, Lujzek gnouk tak malo pelo. Samo telko, ka čüje, kak motor deje. Ja, trno lepou je popejvo. Popejvo je, dokejč je nej tam spodkar na prejgnom lejvom kraji djalou:

»Puuffffffff.....«

Lujzekov auto je začnolovlečti v en kraj. Mujs je mogo stanoti. Šou je vö iz autona pa skur djoukati začno. Lejvi prejgen potač je prazen biu. Na, gumi na potači je vcejlak prazen grato. Od nikec se je na poštiji najšla nekšna spotreja kusta glažojna. Pa ranč potač njegovoga avtona se je prejk mogo pelati. Ranč potač njegovoga autona!

Luigi, Lujzek je najprva nej vedo, ka aj dela. Aj samo djouče ali pa eške kaj drugoga. Nej, si je pravo. Nemo djouko! Pa je nej djouko. Kak vsikiš dober šoför, ka skrb za auto ma, je vedo. Vedo je, ka tam naprej spod pokrivača od mašine geste eške eden potač. Vö ga je vzeu pa brž vömejno s tistim üjdim. Trno pomalek se je nazaj domou pelo. Trno pomalek je pelo, kcuja pa po pouti gledou, če je nej nin kakšna ostru glažojna. Če se je v en kraj pelo pou vöre, se je nazaj pelo cejlo vöro pa pau. Na, dun je domou prišo. Ka pa aj zdaj doma dela z autonom? Nika, nut v garažo ga je pelo pa ga eden cejli teden neje vö pelo. Samo aj se njemi kaj ne zgodi, samo aj nede kaj naoupak.

V tejm tedni je skrb emo, ka je tisti üjdi potač dau zakrpati. Pa tam po tistom dugom tedni je znouva čas prišo, ka de se pelo. Že je skur z mesta šou, gda njemi je nika na pamet prišlo. Nika takšnoga, ka je nikomi nej vöovado. Leko, bi se sto z njega smedjau, bi z njega norca redo.

»Moj auto gvüšno nede emo zakrpani potač. Nede ga emo pa tö če je rezerven gé!« si je zapovedo.

Tak si je zapovedo pa pejški odišo v bauto za autone. Küpo je vcejlak nouvi potač z novimi gumijami. Pa tak pejški ga je domou prineso. Tistoga zakrpanoga je tam v garaži tanjau, nouvoga pa ta nut za rezervo. Zdaj je dun leko auto z mesta šou. Znouva je trno lepou popejvo, vlejko pa eške vse drugo. Naš Luigi, Lujzek pa je cejli čas pasko emo, aj kakšna glažojna nede na poštiji. Vej je pa ena lüknja dun zavole bila.

Ja, za časa Luigija, Lujzeka so od autona gumini vsigdar takši bili, kak morajo biti. Zdaj pa auto tam zar za bauto leko s praznimi potačami samo eške senja od lejpi stari časov.

Miki Roš

Ednouk je bio eden sodak, üšo je domou na sloboščino. Kak je üšo skouz gouško, pred njega stoupi ena stara čaralica: - Ščēš dosta pejneze meti? - ga pita.

- Kajvinej sto, zdaj tö nejmam filejra nej.

- Es poslüšaj! Če se ti doli spistiš v eto drejvo, si telko pejneze leko gori znosiš, kelko ščēš. Ali pazi! Samo te leko gori prinesoš pejneze, če mi dopuniš prošno!

- Ka moram činiti, baba?

- Spodker so trgé škafi pejneze, ali vsakšoga eden pes čuva. Dam ti eden förtok, toga, če si tadoli prišo, doli prestreš v kla i pse na toga deješ. Gda si zadosta pejneze si vzejo spodker, na stoli je ena škatla, tisto mi gori prinesi! - veli stara ženska. Ete štrik ti na ledevjē zvezem, s tejm te doli pistim, če vse napraviš, te te gori potegnem.

Sodak je doli üšo. Tam je vpa-met vzeo prvoga psa: strašno je škripo nanga, ali je püsto, ka ga sodak gori deje na förtok, šteroga je v kla prestro. Gleda sodak pejneze: samo bakerski pejnezi so bili.

- Tou meni nej trbej, - nazaj je djao psa, üšo naprej. V drugom škafi so srebrni pejnezi bili, tou pravi: - Té mi tö nej trbej!

V tretjom škafi so zlati pejnezi bili. Doli je djao psa na förtok i vse, ka je meo, napuno z zlatimi pejnezi. Gori je vzeo čalejrsko škatlo s stola i gori üšo; stara ženska ga je gori potegnila.

- Na ka je valoun eta čalejrska škatla? Povej mi! - pita sodak. Ali ona neje stejla povedati. Zato ji je prejk vseko šinjek z mečom.

Üšo je, üšo je tadale te sodak, ednouk nutri pride v eden varaš: küpo je tam jejstvino, gvant, pa kaulē je pozvau s tistimi je skouz üšo po varaši. Kak se je pelo, vsejm lidēn je dao pejneze, ár znao je, ka je sirmaštvo. Zatejn je salaš si vzeo v oštariji, dobro je živo,

Sreča sodaka

dokeč so njemi dojšli pejnezi. - Zdaj ka naj delam? - v pamet njemi je prišlo, ka v tistoj škatli, štero je gori prineso iz lüknje drejva, je ena svejča.

Kak jo je vužgo, skazo se je prvi pes.

- Ka je baja, dragi moj gospod? - pita.

- Pejnezi so se mi dojšli: nejmam krüja, ranč nika nej! Tá je leto te pes, pa po malom cajti nazaj prišo i prineso eno možno pejneze.

Ednouk je čüo te sodak, ka v tom varaši je ena prelejšpa princesa, štere nišče ne smej videti. Tou pravi sam sebi sodak, ka de on ono princeso pogledno. Vužgo je svejčo, skazo se je pes:

- Kakšo bajo maš, dragi moj gospod?

- Je tüt ena princesa, štere nišče ne smej videti, kak jo je leko videti, ka kakša je?

Nika neje gučo te pes, liki ta üšo. Prineso ma je princeso. V kraleskoj palači pa je službenica nutri üšla v ižo princese. Gda je vidla, ka princese nindrik nega, je kričala. Spitava jo go: Kama je üšla? Kama je üšla?

Tak pravi krao:

- Če nazaj pride, ena naj sede k njenoj posteli i jo pazi!

Gda je pá v iži bila princesa, ena službenica se je k njej sedla. Naslednjo nouč, gda jo je pes odneso, je vsepovsedig letejla za njouv, ali je zgrejšila ižno numero, v štero je nutri üšla, zato neje vejdlu, kama je

neso pes princeso.

- Vej jes vejm, ka leko včini-m! - je pravo krao. Zašiu je eno možno i melo djao v njou. Ali vö je vrezou vrej možno i k princesi jo je zvezo; etak kama jo je neso pes, je tam mela vse vöstekla.

Na drugi den idejo sodacke, gledajo, mela pa jii odpela k tistomi sodaki. Krao ga je fejšt pokaštigo: osoudili so ga, ka ga gori obejsijo. Šlou je dosta lüstva, da bi poglednili, kak ga obejsijo. Üšo je eden mali pojbiček tö. Tou ga pita sodak:

- Kama ideš, mali pojep?

- Idem, ár nikšoga sodaka, do gori obejšili.

- Nikan nejdi! Jes sam. Idi nazaj, brž, - je rasztomačo njemi, kama naj ide. Tam je ena škatla na stoli, prinesi mi go sé.

Ta je üšo pojep pa prineso škatlo i njemi jo nutri dao. Gda so ga postavili pod vislice, sodak je proso krvnika, ka on ma eno željo. Krao je njemi dopüsto, ka leko pokadi pipo tobaka. Sodak je trifart vužgo svejčo v škatli; skazali so se trgé psi:

- Kakšo bajo maš, dragi naš gospod? - ga pitajo.

- Ne vidite? Ščejo me gori obejsiti!

Teda so trgé psi skoučili na lüstvo, depa princeso so pri meri njali. Velko gostüvanje so napravili; ešče itak živejo, če nejo mrlu!

**Vporabsko rejč prevedo
Akoš Dončec**

Zveza Slovencev na Madžarskem		Novice	Programi, prireditve
Zveza Slovencev na Madžarskem Magyarországi Szlovének Szövetsége			
Zveza Slovencev na Madžarskem			
Gardonyijeva 1			
9970 Monošter/Szentgotthárd			
Telefon: 00 36 94 380 208			
00 36 94 552 596			
E-pošta: info@zveza.hu			
			zveza.hu

